

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

Jack L. Chalker
"GRIAUSMO"
PIRATAI

100

ericanas

Knygute.lt

Jack L Chalker

"GRIAUSMO" PIRATAI

Mokslinis fantastinis romanas

Saujelei žmonių pasisekė
pasprukti nuo tarpgalaktinio
superkompiuterio, Valdančiosios
Sistemos, ir įsigauti į milžinišką
žvaigždėlaivį netoli Jupiterio.
Tačiau Valdančioji Sistema turi
begalę būdų juos sunaikinti...

Iš anglų kalbos vertė ŽIVILĖ SAMĖNAITĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
100 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Jack L. Chalker - PIRATES OF THE THUNDER
New York, Del Reybooks, 1987
ISBN 9986-486-84-X

Copyright © by Jack L. Chalker, 1987

Cover art Copyright © by Bob Eggleton, 1995

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 1998
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2016

PROLOGAS

Devyni žuvo mūšyje, devyni ištikimi draugai ir šeimos nariai. Tūnodama slėptuvėje, mažame kokone, pritvirtintame prie milžiniško medžio, ji įdėmiai žvelgė pro lietu, bet nematė nieko, išskyrus vandenį ir rūką. Tik staiga tarytum koks tamsus siluetas šmėkstelėjo pilkumoje, išskydęs nuo lietaus ir ašarų. Ji kilstelėjo pistoletą, bet neiššovė. Siluetas akimirkai sustingo, paskui pajudėjo toliau ir dingo už medžių.

Tik per stebuklą persekiotojas jos nepastebėjo. Bet dabar jis traukė į gretimą stovyklą, ketindamas netikėtai užklupti dvidešimt tenykščių gyventojų, kaip užklupo jos būrį - ir tikriausiai išžudyti už tai, kad nepasakys to, ko jie nežino.

Jai pabėgus, Valas ne iš karto puolė ieškoti, o tai reiškė, kad jis pirmiausia nusiuntė išsamią ataskaitą apie pastaruosius įvykius į pagrindinį modulį, kabantį kažkur orbitoje. Dabar jai neliko jokių šansų pabėgti iš šio nelemto pasaulio; net jeigu pavyktų sunaikinti šitą Valą, jie atsiųs kitą, paskui dar vieną, kol galų gale ją sučiups, nesvarbu, kokia kaina.

O kiek gyvybių, žmonių ir sakaniečių gyvybių, ji verta? Kiek jų išžudys prakeiktieji Valai? Ir dėl ko? Anksčiau ar vėliau persekiotojai ją sučiups; net jei galėtų amžinai slapstytis, vis tiek iš jos nebebus jokios naudos.

Sunkiai atsidususi, ji išsliugė iš kokono į lietu. Persekiotojas negalėjo toli nueiti. Sekdama Valo pėdomis, ji pati stebėjosi savo šaltakraujiškumu. Pajutęs, kad jį seka, Valas sustojo ir ėmė laukti - didžiulis obsidiano juodumo humanoidas, iš pažiūros gremėzdiškas, bet iš tiesų pakankamai plastiškas, kad esant reikalui galėtų pasiversti bet kuo; tik dabar tokio reikalo nebuvo, tad jis galėjo būti savimi.

Ji išėjo į laukymę ir sustojo už penkių žingsnių nuo Valo, nukreipusi į jį pistoletą.

- Aš laukiau tavęs, Ngoriki, - prabilo Valas jos pačios balsu, tik kupinu pasipūtėliško pasitikėjimo savimi.

- Žinau. Negaliu daugiau leisti tau žudyti nekaltus žmones.

- Taip. Į mane įvesta tavo sąmonės kopija, pati žinai. Aš puikiai suprantu, kas dedasi tavo širdyje. Labai apgailestauju, bet privalėjau taip pasielgti - neturėjau kitos išeities. Išmėginau visus tradicinius būdus, bet nesėkmingai.

Apimta ūmaus įsiūčio, Ngoriki tvirčiau sugniaužė pistoleto rankeną.

- Tu *apgailiestauji!* Kaip tu drįsti! Kaip tu gali apgailiestauti? Tu juk mašina, bedvasė pabaisa! Tu nieko *nejauti*. Tu nesupranti, kas dedasi mano širdyje! Tu tik mašina, kuri bet kokia kaina siekia įvykdyti įvestą programą!

- Tu ir teisi, ir klysti, - atsakė Valas. - Taip, aš mechanizmas, vykdamas įvestą programą - bet ir tu esi tokia pati. Tik aš sukurtas iš kitokių medžiagų ir kitokiais būdais negu tu, ir skirtinai negu tu, žinau, kas mane sugalvojo ir pagamino. Žmonės kur kas labiau priklausomi nuo savosios biocheminės sandaros, negu tau norėtusi tikėti. Aš mąstau - ir tai daro mane asmenybe. Aš nesu laisvas, bet ir žmonija nėra laisva.

- Taip. Ir dabar tu ketini pakeisti mano biochemiją, perprogramuoti mane, teisingai? Nes būtent tai mus iš esmės ir skiria. Aš trokštu būti laisva, o tu mano troškime matai tik genetinį defektą.

- Ne, - paprieštaravo Valas. - Tiesiog mudviejų požiūriai nesutampa. Aš sutinku, kad mūsų šiekė Sistema nėra gera, nekalbant jau apie tobulumą. Tačiau tai geriausias iš visų įmanomų variantų. Sistema apsaugojo žmoniją ir daugelį

kitų rasių nuo neišvengiamo susinaikinimo iš vidaus, o dabar saugo nuo sunaikinimo iš išorės. Visų svarbiausia - išgyvenimas. Tas, kas išgyvena, gali tikėtis pokių į gerąją pusę. Tas, kas neišgyvena, jau nieko nebegali tikėtis.

- Velniop tuščius žodžius! - šūktelėjo Ngoriki.
- Tavo viduje esu aš visa! *Visa!* Ir tu žinai, kad aš *nepadariau to*, kuo esu kaltinama!

Jai pasirodė, kad Valas atsiduso.

- Taip. Žinau. Kaip tik dėl to tavasis atvejis man ir buvo toks sunkus. Labai retai tenka suminti nekaltus, ir mums tai labai nepatinka. Tačiau tokia mūsų pareiga. Ar žinai, kodėl mes vadinami Valais? Viename senosios žemiečių literatūros veikale buvo toks veikėjas, vardu Žanas Valžanas. Jis pavogė duonos kepalą, kad pamaitintų savo badaujančią šeimą, ir už tai buvo nubaustas katorga iki gyvos galvos. Jis pabėgo, tapo didžiu žmogumi, darė tik gerus darbus ir stengėsi tik dėl kitų, bet vis tiek jį nepaliaujamai persekiojo, kol galų gale nužudė. Taigi mūsų vardas - aukos vardas, ne budelio. Daugumos gerovei Sistema privalo funkcionuoti. Neišvengiamai pasitaiko neteisingų nuosprendžių kai kuriais individualiais atvejais, bet patys Sistemos siekiai dori ir tei-

singi: apsaugoti didžiąją žmonių daugumą nuo kančių, neleisti įsiviešpatauti chaosui. Verčiau tegu žūsta vienas, negu visi, kad ir kaip tai būtų skausminga.

- Kaip tu drįsti kalbėti apie teisingumą, išgama! Koks gi čia teisingumas?

- Ar būtų teisingiau išsaugoti gyvybę vienam žmogui tūkstančio kitų gyvybių sąskaita? - atšovė Valas. - Sistema visų pirma užtikrina išgyvenimą. Tik gyviesiems teisingumas ir gailėstingumas turi prasmę. Taip pat ir tavo atveju.

Ngoriki ranka su pistoletu nusviro, akys vėl pritvinko ašarų.

- Bet jeigu nėra teisingumo ir gailėstingumo, kam tada gyventi? - paklausė ji.

O paskui staiga kilstelėjo ginklą, pasiruošusi šauti, bet Valas tai numatė ir ją aplenkė. Iš mašinos vidurinės dalies išsoko gyvatiškas čiuptuvas ir stipriai smogė merginai į smilkinį. Ngoriki suriko ir susmuko ant žemės. Valas įsitraukė atgal čiuptuvą, priėjo prie aukos ir apžiūrėjo. Ji buvo be sąmonės.

- Taip, mes iš tiesų skirtingi, - garsiai pratarė mašina. - Tokiomis aplinkybėmis man taip pat norėtusi verkti, bet aš negaliu.

Atsargiai paėmęs merginą į galingą glėbį, Valas nužingsniavo į stovyklą, kur jo laukė laivas.

Atleidimu buvo vadinama atminties, slegiančios ir trikdančios Valą, ištrynimo procedūra. Valai retai kada patys prašydavo Atleidimo - bet šitas paprašė. Ngoriki buvo tokia graži ir tikrai nekalta, visgi Sistemos logika privertė jį sunaikinti merginą. Aišku, žmogaus smegenų perprogramavimas nereiškė fizinės mirties; šiuo atžvilgiu Sistemą galėjai pavadinti gailestinga. Tačiau nuo šiol Ngoriki nebeegzistuos kaip asmenybė, kuri kadaise gimė, užaugo ir susiformavo savo gimtajame pasaulyje. Ji taps visai kitu žmogumi, dirbtiniu žmogumi, ir niekada nesužinos, kad buvo pakeista. Ji bus tik masinių scenų dalyvė grandioziniame Valdančiosios Sistemos spektaklyje, tokia pat tikra, natūrali mąstanti būtybė, kaip ir Valas.

Atleidimas turėjo ištrinti visus prisiminimus apie Ngoriki ir jos persekiojimą, o taip pat kaltės ir netikrumo jausmą, kurį visada sukeldavo panašaus pobūdžio operacijos. Valas iš dalies troško atsikratyti slegiančio patyrimo, iš dalies

ne. Dabar prisiminimai, kadaise priklausę Ngoriki, egzistavo tik jo duomenų saugyklose; juos ištrynus, Ngoriki galutinai numirs.

Kiek dar buvo tokių kaip Ngoriki? Kiek tūkstančių žmonių Valas persekiojo ir suėmė - arba sunaikino, kai nebuvo kitos alternatyvos, - ir kiek žmonių iš tų tūkstančių išties buvo ne Sistemos priešai, bet aukos? Šito jis niekada nesužinos, bet jau pati tokia mintis buvo nusikaltimas. Valas, sukrėstas iki pat savo dirbtinės esybės gelmių, aiškiai suvokė: Atleidimas jam būtinas, ir kuo greičiau.

Valai gaudavo pilną persekiojamojo sąmonės kopiją - visus jo jausmus, prisiminimus, asmenybės faktorius. Tam, kad galėtų pagauti auką, medžiotojas turėjo geriau pažinti ją, negu ji pati save pažinojo. Net žmogžudžiai ir išdaviškai gali sukelti užuojautą, jei pasistengi geriau juos suprasti.

Tačiau tai, kas dabar dėjosi su šiuo Valu, buvo daug blogiau. Gal jis sugedo? Gal šįkart jis jau nebeatsigaus po Atleidimo?

Valas įžengė į savąją kabiną, prisijungė prie daviklių, ir visa informacija iš jo duomenų saugyklų nutekėjo į Valdančiosios Sistemos failus, kur bus saugoma amžinai. Paskui buvo ištrinti visi duomenys papildomuose atminties ban-

kuose bei programiniame branduolyje, taigi Valas tapo toks pat nekaltas, nieko neišmanantis - ir nefunkcionalus - kaip tą dieną, kai buvo pagamintas.

Tada Valdančioji Sistema perprogramavo jį iš naujo, papildydama informacija apie naujausius atradimus, naujausias technologijas, naujausius jo darbo metodus. Valas nieko nejautė, niekuo nesistebėjo, niekuo neabejojo. Jis buvo tik mašina.

Bet jis buvo mašina, *sugebanti* jausti, stebėtis ir abejoti, antraip jis negalėtų suprasti savo aukų, numatyti jų veiksmus ir jas pagauti. Be Atleidimo Valams grėisė rimtas pavojus tapti bemaž žmonėmis.

O galiausiai atėjo užduotis.

Valdančioji Sistema buvo didžiausias iš visų kada nors sukurtų kompiuterių, saugantis savo atmintyje visus duomenis, kada nors buvusius kompiuteriniuose tinkluose, visas žmonijos žinias ir patirtį; žodžiu, ji žinojo viską, ką buvo įmanoma žinoti. Ši grandiozinė mašina buvo sukurta tam, kad apsaugotų žmonių rasę nuo susinaikinimo branduoliniame kare, užtikrintų

tolesnį žmonijos bei jos patirties egzistavimą ir siektų naujų žinių.

Savo darbą ji atliko. Apsaugojusi žmoniją nuo susinaikinimo, Valdančioji Sistema įvedė griežčiausią diktatūrą, kuri pašalino net ir menkiausias galimybes ateityje vėl susiklostyti panašiai siaubingai situacijai. Ji užgrobė valdžią Žemėje, perėmė savo žinion visą ginkluotę ir visas kompiuterines sistemas įjungė į savąją sistemą, pačios sukurtą. Siekdama palaužti kai kurių šalių pasipriešinimą, ji tiesiog nušlavė nuo žemės paviršiaus keletą jų didžiausių miestų su visais gyventojų milijonais - ir nebeliko kam priešintis, o abejojantieji po tokios akivaizdžios pamokos, suprantama, nustojo abejoti.

Tačiau Valdančiosios Sistemos programa reikalavo: neleisti žmonių rasei išmirti. Taigi automatiniai žvalgybiniai laivai išlėkė ieškoti naujų pasaulių žmonijai. Ir rado. Milžiniški tarpžvaigždiniai laivai išgabeno į naujuosius namus kolonistus, genetiškai adaptuotus išgyvenimui tuose ne visai žemiškuose pasauliuose. Žemėje liko jau nebe milijardai, bet vos penki šimtai tūkstančių gyventojų, kuriuos buvo nesunku perprogramuoti ir perorganizuoti.

Pirmiausia Valdančioji Sistema sulygino su

žeme didžiuosius miestus, sunaikino visus moderniosios civilizacijos pėdsakus. Tuomet įkurdino išlikusius žemiečius izoliuotuose regionuose-rezervacijose, primetusi kiekvieno regiono gyventojams tą kultūros modelį, koks vyravo ten ankstesniais, primityvesniais istorijos laikotarpiais. Žmonija virto gyvu muziejumi, gal ir ne itin tiksliai atspindinčiu istorinę tikrovę, užtat tikrai įspūdingu.

Šias tiesas žinojo tik nedaugelis - žmonijos elitas, protingiausieji ir gabiausieji atskirų regionų žmonės, Sistemos paskirtieji administratoriai. Už suteiktas privilegijas, prabangą ir žinias jie privalėjo laikyti savo pavaldinius amžinoje neišmanymo tamsoje.

Tačiau ir pati Valdančioji Sistema brangiai mokėjo už privilegijas, kurias suteikė savo parankiniams. Surinkdama į vieną vietą šviesiausius protus ir leisdama jiems naudotis nemaža dalimi informacijos bei techninių pasiekimų, Sistema pati davė galimybę išsivystyti slaptai subkultūrai. Išrinktieji netruko surasti begalę būdų, kaip išvengti griežtos didžiojo kompiuterio kontrolės. Jie išmoko "redaguoti" savo atmintį, išimdami uždraustąsias žinias, kurias galėjo aptikti Valdančioji Sistema reguliarių atminties nuskaitymų metu. Nepasiekiami Sis-

temai, jie atlikinėjo savus mokslinius tyrimus, žaidė savus žaidimus. Sistema iki tam tikros ribos toleravo pavaldinių išdaigas, tačiau budriai saugojosi bet ko, kas galėjo sukelti realią grėsmę jai pačiai ar jos beveik absoliučiai valdžiai. Tuos, kurie peržengdavo ribas, ji užsiundydavo Valais - o Valai beveik niekada negrįždavo tuščiomis.

Taigi dabar Valas gavo informaciją apie įvykį, kuris kėlė didžiausią pavojų Valdančiajai Sistemai nuo pat jos atsiradimo laikų. Mat galintis kompiuteris taip pat turėjo pažeidžiamą vietą. Jis stengėsi nuslėpti šį faktą visomis įmanomomis priemonėmis, bet neįstengė atsi-kratyti pačios pažeidžiamos vietos, kadangi tai buvo dalis jo bazinės programos: tie, kas sukūrė Valdančiąją Sistemą, sugalvojo ir būdą, kaip ją išjungti ar priversti vykdyti kito šeimininko valią. Maža to, Sistema privalėjo leisti tai padaryti bet kam, kas pamėgins tai padaryti. O tam reikėjo įvesti į Valdančiosios Sistemos bazinę atmintį perdengimo kodus....